

Interview met Susan van der Spek en Lisa Willekens

Ervaringen van een vervangarts

Huisartsen zijn er in alle soorten. Zo zijn er ook vervangartsen, die inspringen als er een collega even uitvalt. Twee jonge artsen vertellen waarom ze dit doen en hoe ze hun toekomst verder zien.

Auteur

Anne Marieke Wiggers is huisarts en redactiemedewerker van *Huisarts Nu*.

Het is een tropisch aanvoelende dinsdagavond wanneer ik Susan van der Spek en Lisa Willekens ontmoet voor een interview. Ondanks de vele liters zweet en de luidruchtige omgeving van het inspirerende reiscafé Via-Via hebben we een boeiend gesprek over het wel en wee van vervangartsen. Tijdens het interview hebben ze er allebei duidelijk plezier in en wordt er heel wat afgelachen.

Kunnen jullie je kort voorstellen?

Susan: Ik ben Susan van der Spek, net 28 jaar geworden. Ik doe sinds een jaar vervangingen, momenteel een korte vervanging in een duopraktijk waar ik al eerder een vervanging deed.

Lisa: Ik ben Lisa Willekens, 29 jaar oud en bijna drie jaar actief als vervangarts. Momenteel werk ik in een groepspraktijk, waar ik voor de tweede keer ben, voor de zwangerschap van de tweede baby van dezelfde arts.

Wat doen vervangartsen juist?

Susan: Je ondersteunt als huisarts praktijken in bepaalde situaties, bijvoorbeeld tijdens een zwangerschap of ziekte. Zo heb ik eens een oudere dokter vervangen die na een langdurige ziekte terug begon te werken maar het idee had dat hij het nog niet volledig aankon. Die was heel blij dat ik daar twee halve dagen kwam helpen.

Lisa: Voor mij is het meestal een zwangerschapsvervanging geweest. Ik verving ook al eens iemand die een grote reis ging maken. Vaak wordt, vooral in grotere groepspraktijken, gevraagd om tijdelijk als extra arts te komen werken in drukke periodes. De vervangingen hebben altijd zo'n drie tot zeven maanden geduurd.

Lisa en Susan: Meestal vinden we een job via-via of worden we gecontacteerd door praktijken die weten dat wij vervangingen doen. Heel soms wordt een website geraadpleegd zoals die van het ICHO of Domus Medica.

Zijn die vervangingen voltijds of ook halftijds?

Lisa: Ik heb tot nu toe altijd voor een voltijdse job gekozen. Met voltijds bedoel ik trouwens 4/5, omdat het voornamelijk jonge vrouwen zijn die ik vervang.

Susan: Grappig dat je dat zegt, het zijn inderdaad meestal jonge vrouwen. Ik heb soms in meerdere praktijken tegelijk gewerkt maar dat is niet zo praktisch. Dan moet je je tussendoor verplaatsen en twee agenda's in de gaten houden bijvoorbeeld.

Lisa: De vervangingen die ik heb gedaan, waren in een huisartsenpraktijk. Maar ik ving ook vragen op naar andere vervangingen zoals bij asielzoekerscentra.

Susan: Een collega heeft wel eens een vervanging in de psychiatrie gedaan vorige zomer. Ook wijkgezondheidscentra bieden vaak vervangingen aan. Dat is in de praktijk moeilijk voor mij, omdat ik zelfstandige in hoofdberoep ben en dan moet overschakelen naar een bediendestatuu. Wel jammer, want er is daar zeker ook genoeg boeiend werk.

‘Het is heel boeiend om achter de schermen van al die praktijken te kijken’

Is er voldoende werk voor vervangartsen?

Lisa: Ik denk wel dat je soms ‘pech’ kunt hebben en je op een bepaald moment drie aanbiedingen krijgt en even later geen. Bij mij is dat eigenlijk maar één keer gebeurd en toen was ik ook maar een maandje ‘werkloos’. Dan heb ik maar vakantie genomen. Overigens merk ik wel dat vacatures voor vervangartsen veel makkelijker gevuld geraken dan de vacatures van praktijken die op zoek zijn naar een associé of een overname.

Susan: Ik heb dit jaar nog maar twee keer een week vakantie genomen, omdat er zoveel vraag is.

Zijn er voldoende patiëntencontacten tijdens de vervangingen?

Lisa: Ik denk dat ik nog maar van één vervanging kan zeggen dat ik echt weinig werk had. Dat was in een duopraktijk in een rustige periode waar altijd eerst de agenda van de ‘vaste arts’ werd gevuld. In een grotere groepspraktijk zie je dat veel minder; de mensen zijn het gewend om bij verschillende artsen te komen en hebben soms zelfs niet door dat ik een vervanger ben.

Susan: Het gebeurt zeker ook andersom waarbij de andere artsen hun agenda blokkeren. Dan kunnen ze bijvoorbeeld eens eerder naar huis en zijn ze eigenlijk heel blij als ik wat extra wil werken.

Lisa: Ik vind dat je eigenlijk verbazingwekkend veel patiënten vaak ziet in die korte periode dat je in een praktijk werkt als vervangarts.

Susan (lachend): Terwijl je je inderdaad afvraagt hoe vaak mensen eigenlijk naar de huisarts gaan...

Hoe kom je met een praktijk tot een overeenkomst?

Lisa: Naar mijn weten is er geen standaardcontract voorhanden voor vervangingen. Vaak heeft de praktijk wel een idee hoe ze het willen. Soms is het contract een A4-tje met twee zinnen erop en soms is het echt een heel uitgebreid samenwerkingscontract van vier pagina's. Ze stellen meestal een percentage van je inkomsten voor dat je moet afdragen om de praktijk en alle

voorzieningen te mogen gebruiken: dat varieert tussen 10 en 20%. Hoe langer de vervanging duurt en hoe meer werkzekerheid er is, hoe sneller ik geneigd ben die 20% af te staan.

Ik heb al van andere vervangartsen gehoord dat ze meer op hun strepen staan dan ik en dat die dan echt wel zeggen 'te nemen of te laten'. Maar ik ben nogal braaf daarin en accepteer het aanbod gemakkelijk.

Susan: Ik vind het wel moeilijk om 'hard te onderhandelen' omdat het een begin is van een werkrelatie met nieuwe collega's. Ik accepteer het aanbod dus ook vrij gemakkelijk.

Nu gaat iedereen jullie natuurlijk vragen als vervangarts, want jullie zijn heel meegaand en flexibel...

Susan: Vervangartsen zijn in regel jonge mensen zonder kinderen, die vaak sowieso heel flexibel kunnen zijn. Ik heb ook altijd mijn eigen kabinet gehad waardoor ik mijn persoonlijke agenda kon inplannen. Het zijn vooral de avondconsultaties of andere permanenties, zoals huisbezoeken, die echt wel vaststaan en waaraan je je moet aanpassen.

Hoe zit het qua praktische zaken zoals GMD's en medisch programma (EMD)?

Lisa: Je kunt geen GMD's afsluiten als vervangarts. Je bent maar tijdelijk een onderdeel van de groepspraktijk; als je dan verhuist naar een volgende praktijk, verhuist het GMD zagezegd mee.

Susan: Voor het medisch softwareprogramma (EMD) moet je meestal niet betalen. Als er echt een extra account aangemaakt moet worden, moet je dit soms wel zelf bekostigen.

Hoe zit het qua vervoer?

Susan: Ik kan me voorstellen dat als je buiten de stad huisbezoeken moet doen, je wel een auto nodig hebt. Maar hier in de stad is dat eigenlijk echt niet nodig en vaak zelfs sneller met de fiets of te voet dan met de auto.

Lisa: Ja, en ook buiten de stad kan dat. Als je een fiets hebt en zin hebt om veel en goed door te trappen en ook

'Vacatures voor vervangartsen worden makkelijker ingevuld dan voor een associé of overname'

nog een beetje sportief bent, kan dat allemaal.

Moeten jullie wachten doen via een huisartsenpost?

Susan: Je moet minstens een wacht doen per jaar om erkend te blijven als huisarts.

Lisa: Ik ben ingeschreven als externe arts in een vaste huisartsenwachtpost. Dus dan doe je daar wachten, vooral weekendwachten.

Susan: Ik heb wel eens een wacht overgenomen van een collega op een vrijdagavond voor een paar uur. Omdat je zelf geen wachten moet doen, kun je gemakkelijker inspringen voor collega's.

Lisa: Dat is wel echt een voordeel als vervangarts, dat we eigenlijk kunnen kiezen wanneer we wachten doen. Ik moet dit natuurlijk niet te luidop zeggen, anders wilt iedereen straks vervangarts worden.

Welke stappen moet je nemen om als vervangarts aan de slag te gaan?

Lisa: De procedure is eigenlijk hetzelfde als bij zelfstandig werkende huisartsen in associaties. Het grote verschil is dat je als kosten een percentage van je inkomsten moet afgeven en dat je dus geen grote onkosten hebt.

Susan: Voor mijn eerste vervanging heb ik wel hulp gekregen van de vaste arts van de praktijk omdat het toch allemaal niet evident is in het begin.

Lisa: Het eerste jaar was het voor mij moeilijk om in te schatten hoeveel inkomsten ik zou genereren, om zo uit te rekenen hoeveel ik moet voorafbetalen aan de fiscus. Dus dan is hulp zeker welkom van collega's of bijvoorbeeld je boekhouder.

Susan (lachend): Maar je hebt zeker altijd genoeg inkomsten om goed te kunnen leven, hoor!

Waarom werken jullie als vervangarts?

Lisa: Voor mij is de belangrijkste reden dat ik mij nog niet wil vestigen, vooral omdat ik nog naar het buitenland wil gaan. Een andere reden is dat ik als haio twee jaar in dezelfde praktijk had gestaan en dat ik meer te weten wilde komen over andere praktijkvormen. Zo kun je erachter komen hoe je later zelf wilt werken.

Susan: Ik vind het heel leuk dat je eens achter de schermen kan kijken van al die praktijken; je kunt echt zoveel leren over praktijkorganisatie zoals het medisch programma, het telefonesysteem en de agenda. Eigenlijk was het mijn idee om veel vrijheid te hebben als vervangarts en om bijvoorbeeld af en toe eens vakantie te nemen of vrijwilligerswerk te doen in het buitenland. Maar dat komt er precies gewoon niet van.

Lisa (lachend): Misschien moet je soms iets weigeren, Susan? Ik denk trouwens dat het voor praktijken heel nuttig is dat wij er zijn. Mijn ervaring met alle collega's is heel positief. Soms mag ik er zelfs bij zitten als er nieuwe sollicitanten komen.

Susan: Ik denk ook dat je als vervangarts een goede inbreng kan hebben in praktische zaken, juist omdat je in veel

verschillende praktijken hebt gewerkt. Alle collega's zijn vooral heel dankbaar voor het werk dat we leveren!

Zijn er voor jullie ook nadelen aan vervangingen doen?

Lisa: Steeds veranderen van praktijk is wel vermoeiend. Dat wordt wel eens onderschat: EMD, agenda, praktijkorganisatie, patiënten, collega's,... alles verandert. Ik kan me voorstellen dat die flexibiliteit niet voor alle artsen is weggelegd.

Susan: Ik denk inderdaad dat de huisartsen die kiezen om vervangingen te doen, een bepaald karakter hebben en zich sowieso gemakkelijker flexibel opstellen.

Lisa: Voor mij is het ook heel belangrijk dat het een afgelijnd iets is. Zo heb ik eens gesolliciteerd bij een huisarts die eigenlijk op zoek was naar een associé waardoor er toch iets wrong. Ik zoek dan ook bewust naar praktijken die iemand zoeken voor een afgebakende periode. Dat is het duidelijkste voor zowel de collega's, de patiënten als mijzelf.

Susan: Bij alle instanties moet je ook steeds uitleggen dat je vervangarts bent en dus geen vaste werkplek heb. Je verandert continu van werkplek. eHealth, het sociaal verzekeringsfonds, verzekeringsinstanties, het laboratorium en de Orde bijvoorbeeld vragen allemaal naar het 'vaste' adres van je werkplek.

Lisa: Er blijven soms ook specialistenbrieven aankomen op andere locaties.

Qua labo is het wel makkelijk omdat ik altijd met hetzelfde labo heb gewerkt. Soms geven ze ook wel commentaar: 'Is het nu weeral dat je gaat veranderen?'

Susan: Op dat vlak is er inderdaad soms niet zoveel begrip voor vervangartsen.

'Een voordeel is dat vervangartsen kunnen kiezen wanneer ze wachten doen'

Heb je het idee dat je jezelf hebt kunnen verbeteren als huisarts?

Lisa: Het heeft mij wel verrijkt als persoon en als arts, maar ik denk niet dat ik meer heb geleerd dan wanneer ik in een vaste praktijk had gewerkt. Ik doe bijvoorbeeld weinig technische handelingen. Je hebt als vervangarts meer overloop en acute gevallen dan chronische patiënten.

Susan: Ik heb nu wel veel bommaatjes in serviceflats die ik bezoek tijdens de huidige vervanging. Ik denk dat ik vooral wat populatie en cultuur betreft veel heb bijgeleerd, wat nooit het geval was geweest als ik in één praktijk had gewerkt.

Weten jullie intussen wat jullie ideale praktijk is voor de toekomst?

Lisa: Ik heb ontdekt wat de voordelen zijn van dingen die ik van tevoren nooit verwacht had. Zo heb ik me altijd voorgehouden om in een praktijk met drie tot vier artsen te werken. Maar nu ben ik helemaal niet meer afgeschrikt door een grote groepspraktijk of een duopraktijk. Ik denk dat er vooral een klik moet zijn met je collega's en dat de samenwerking goed moet verlopen.

Susan: Ik ben nog niet ver genoeg om een uitspraak te doen over 'mijn ideale praktijk'. Qua locatie weet ik nog niet wat mij het meeste aanspreekt: stad, landelijk? Voorlopig zal ik dus zeker vervangingen blijven doen, maar begin ik langzaam ook uit te kijken om me ergens te associëren.

Lisa: Mijn nabije toekomst ligt in Spanje: binnenkort verhuis ik naar Spanje om mijn partner die daar specialiseert gezelschap te houden. Ook daar zal ik als vervangend huisarts aan de slag kunnen in huisartspraktijken of ziekenhuizen.

Susan: Dan kun je in Spanje misschien ook een vervangplatform oprichten...

En na deze opmerking zijn de dames opnieuw vertrokken en praten ze nog lang verder over werken, reizen, de wereld en het leven op deze tropische zomeravond in Antwerpen. ←